

Publikacje, wypowiedzi, wywiady Andrieja Tarkowskiego (porządek chronologiczny)

1959

Tarkowskij Andriej, Osietynskij Oleg przy współpracy Androna [Andrieja] Konczałowskiego, *Ułybka. (Antarktida, strana czudies). Scenarij*, 1959 [maszynopis w archiwum autora].

1960

Tarkowskij Andriej, Biezuchow Andriej, Osietynskij Oleg, *Antarktyda – dalekaja strana*, „Moskowskij komsomolec” 31 I i 2 II 1960.

1961

Ornatowski Zdzisław, *Filmy młodych. „Walec i skrzypce”*, „Ekran” 1961, nr 5. 1962

Tarkowskij Andriej, *Iskat ‘i dobiwat ‘sia*, „Sowietskij ekran” 1962, nr 17.

Bureau Patrick, *Andrev Tarkovsky: „Je suis pour un cinéma poetique”*, „Les Lettres Françaises” 13–19 IX 1962.

Tarkowskij Andriej, *Spor o gierojach*, „Komsomolskaja prawda” 13 IX 1962.

Tarkowskij Andriej, *Eto ocen ‘ważno*, „Litieraturnaja gazieta” 20 IX 1962.

Tarkowski Andriej, *Czas zagrozić drogę manufakturze filmowej*, „Film” 1962, nr 41.

Tarkowskij Andriej, *Mieżdu dwumia filmami*, „Iskusstwo kino” 1962, nr 11. Przekład pol.: Tarkowski Andrzej, *W przerwie między filmami*, przeł. Elżbieta Smykowska, „Powiększenie” 1987, nr 1–2 (25–26).

Bachmann Gideon, *Begegnung mit Andrej Tarkowskij*, „Filmkritik” 1962, nr 12.

1963

Projets d’Andre Tarkowski, rozm. Galina Bachkirowa, „Oeuvres et Opinions” 1963, nr 3.

„Dziecko wojny”: Tarkowski, rozm. Zbigniew Pitera, „Film” 1963, nr 4.

O mnichu artyście, Giocondzie i Wenerze, zatrzymanym czasie – rozmawia z naszym korespondentem reż. Andrzej Tarkowski, rozm. Zdzisław Ornatowski, „Ekran” 1963, nr 51–52.

1964

Tarkowskij Andriej, Konczałowskij Andriej, *Andriej Rublow*, „Iskusstwo kino” 1964, nr 4–5. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, *Andrzej Rublow* [fragment], przeł. J. Szymańska, „Ekran” 1964, nr 51–52; Konczałowski Andrzej, Tarkowski Andrzej, *Rublow*, przeł. Adam Galis, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1976.

Tarkowskij Andriej, *Iwanowo dietstwo* [w:] *Kogda film okonczzen*, Moskwa 1964. Przekład polski: Tarkowski Andriej, *Po skończeniu filmu*, przeł. M. Chołocińska, „Biuletyn Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych” 1966, nr 12.

1965

Tarkowskij Andriej, *Andriej Rublow i XX wiek*, „Sowietskij ekran” 1965, nr 8.

Andrzej Tarkowski – o filmie „Rublow”, rozm. Artur Ciwilko, „Ekran” 1965, nr 12.

1966

Dolinski Michaił, Czertok Siemion, *Wiek piętnadcatyj – wiek dwadcatyj*, „Sowietskij ekran” 1966, nr 3. Przekład polski: *Temat historyczny?* [nazwiska tłumacza nie podano], „Biuletyn Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych” 1966, nr 12.

Mówią filmowcy radzieccy. Andrzej Tarkowski, rozm. Regina Dreyer-Stard, „Kino” 1966, nr 11.

1967

Tarkowskij Andriej, *Dostojanije siegodniaszniego dnia*, „Sowietskij ekran” 1967, nr 8.

Tarkowskij Andriej, *Zapieczatlennoje wriemia* [w:] *Woprosy kinoiskusstwa*, Moskwa 1967, nr 10. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, *Rzeźbienie w czasie*, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Iluzjon” 1987, nr 2.

1969

Tarkowskij Andriej, Koczarian Leon, Makarow Artur, *Odin szans iz tysiaczi*, „Kinomiechanik” 1969, nr 6.

Ciment Michel, Schnitzer Luda, Schnitzer Jean, *„L'artiste dans l'ancienne Russie et dans l'URSS nouvelle”. (Entretien avec Andrej Tarkovsky)*, „Positif” nr 109, X 1969. Przekład pol.: *Andrej Rublow. Mówi Andrej Tarkowski*, przeł. i oprac. Adam Horoszczak, „Kultura Filmowa” 1973, nr 1.

Veress Jozsef, *Hüség a vállalt eszméhez*, „Filmvilag” 1969, nr 10. Przekład pol.: *Wierność obranym ideałom. Rozmowa z Andrzejem Tarkowskim wokół Andrzeja Rublowa*, przeł. Barbara Wiechno, „Kultura Filmowa” 1970, nr 3.

1970

Andrej Roublev: portrait de l'artiste, rozm. Marcel Martin, „Cinema 70” 1970, nr 144.

Tarkowskij Andriej, *Bietyj dien* [nowela filmowa], „Iskusstwo kino” 1970, nr 6.

Tarkowskij Andriej, *„Solaris” – biez ekzotiki*, rozm. Nikołaj Abramow, „Litieraturnaja gazieta” 4 XI 1970.

1971

Rewicz K., *Po dorogie k filmu „Solaris”*, „Sowietskij ekran” 1971, nr 3.

Kraszewski Jerzy, *O kosmosie, moralności i ludzkich charakterach*, „Trybuna Ludu” 23 III 1971.

Na wopros otwiczajet... Andrej Tarkowskij, „Iskusstwo kino” 1971, nr 4.

Polskimi śladami kosmos, rozm. Zbigniew Podgórzec, „Polityka” 1971, nr 16.

Tarkowski Andriej, *Niepokój aż do harmonii*, notował Zbigniew Podgórzec, „Polityka” 1971, nr 20.

Tarkowskij Andriej, *Tam nas żdiot niezwiestnoje*, rozm. G. Inoziemcew, „Trud” 9 IX 1971.

Tarkowskij Andriej, *Zaczem prosztoje wstrieuczajetsia s buduszczim*, „Iskusstwo kino” 1971, nr 11. Przekład pol.: *Tarkowski o „Solaris”* [nazwiska tłumacza nie podano], „Film” 1972, nr 2.

Mówi Andriej Tarkowski, „Film” 1972, nr 24.

Abramow Nikołaj, Dialog s Andriejem Tarkowskim o naucznoj fantastikie na ekranie [w:] *Ekran 1970–1971*, Moskwa 1971. Przekład pol.: *Dlaczego właśnie „Solaris”*

[nazwiska tłumacza nie podano], „Nurt” 1971, nr 8.

1972

Une interview exclusive d'Andrei Tarkovski, l'auteur de l'admirable „Andrei Roublev”, rozm. Denis Marion, „Le Soir” 5 VIII 1972.

Ziemska moralność w kosmosie, czyli „Solaris” na ekranie. Rozmowa z Andriejem Tarkowskim, rozm. Zbigniew Podgórzec, „Tygodnik Powszechny” 1972, nr 42.

Tarkowski o „Solaris”, „Film” 1972, nr 2.

1973

Tarkowskij Andriej, Opyt na buduszczeje, „Woprosy litieratury” 1973, nr 1.

Watała Elwira, Spotkanie z Andriejem Tarkowskim i jego bohaterem, „Panorama” 1973, nr 31.

Tarkowskij Andriej, Gor'koje czuwstwo potieri, „Iskusstwo kino” 1973, nr 10.

Netzeband Gunter, Ich liebe sehr Dowshenko, „Filmwissenschaftliche Beitrage” XIV, 1973.

1974

Riezissior i zritiel. Problema kontakta, rozm. Olga Surkowa, „Mołodoj kommunist” 1974, nr 6.

Przekład pol.: „Przyjęty do rozpowszechniania”, przeł. S. Raczkiewicz, „Film na Świecie” 1976, nr 10–11.

1975

Benedetti Carlo, Tarkovski con sincerita davanti alio „Specchio”, „L'Unita” [Roma] 13 VII 1975.

Andrej Tarkovski [w:] Rondi Gian Luigi, 7 domande a 49 registi, Torino 1975.

Tarkowskij Andriej, Odin na wsie wriemiena [w:] Lipikow Aleksandr, Szekspirowskij ekran, Moskwa 1975.

1976

Tarkowskij Andriej, Gofmaniana, „Iskusstwo kino” 1976, nr 8. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, Hoffmanniana, przeł. Grażyna Ramotowska, „Film na Świecie” nr 267, XI 1980.

Amarcord d'una neve lontana, colloquio con Andrei Tarkovski, oprac. Tonino Guerra, „Il Tempo” 12 IX 1976.

Taiteen on jaloselettava katsojia, rozm. Risto Mäenpää, Jaakko Pyhälä, „Filmihullu” 1976, nr 8.

Benedetti Carlo, Tarkovski: retour à la science-fiction, „Ecran” [Paris] 1976, nr 50.

Székely Gabriella, Két nemzdek tükve, „Film Kultura” 1976, nr 9.

1977

Tarkowskij Andriej, Pieried nowymi zadaczami, „Iskusstwo kino” 1977, nr 7. Przekład pol.: Tarkowski o „Stalkerze”, przeł. Grażyna Ramotowska, „Film na Świecie” nr 267, XI 1980.

Tarkowskij Andriej, Jedinomyslennik priezdnie wsiego [w:] Sowietiskije chudozniki tieatra i kino, Moskwa 1977.

1978

Pantel M., Le plus grand en scene soviétique à Paris, „France Soir” 14 I 1978.

Devarrieux Claire, *Un entretien avec Andrei Tarkovsky. L'artiste vit en parasite sur son enfance*, „Le Monde” 20 I 1978.

Martin Marcel, *Propos d'Andrei Tarkovsky*, „Ecran” 1978, nr 66. Przekład pol.: Andriej Tarkowski o „Zwierciadło”, przeł. Joanna Galewska, „Film na Świecie” nr 267, XI 1980.

Besede A. Tarkowskega, rozm. Aleš Rojc, „Ekran” [Lublana] 1978, nr 7–8.

Maillet Dominique, Fieschi Jacques, *Andrei Tarkovsky*, „Cinematographe” nr 35, II 1978.

1979

Tarkowskij Andriej, *O kinoobrazie*, rozm. Olga Surkowa, „Iskusstwo kino” 1979, nr 3. Przekład pol.: *Konfrontacje*, przeł. Mirosława Mielcarek, „Film na Świecie” nr 267, XI 1980.

Tarkovskij allo specchio, oprac. Tonino Guerra, „Panorama” 3 IV 1979.

Młynarz Kazimierz, *Ludziom trzeba dawać szczęście*, „Gazeta Zachodnia” 3–4 X 1979.

Człowiek nie może istnieć bez sztuki – mówi Andriej Tarkowski, notował Zdzisław Beryt, „Gazeta Zachodnia” 9 XI 1979.

Braniecki Włodzimierz, *Spotkania z reżyserem A. Tarkowskim. Logika poezji i życia*, „Głos Wielkopolski” 17 XI 1979.

Andriej Tarkowski, *„Iskusstwo sozdajotsia narodom”*, „Kino” [Ryga] 1979, nr 11.

Pawlak Edward, *Spotkania z Andriejem Tarkowskim*, „Kultura” 1979, nr 51–52.

Tarkowskij Andriej, *Żguczij realizm* [w:] Luis Buñuel, Moskwa 1979.

1980

Andrzej Tarkowski – spotkanie z reżyserem, rozm. Wiesława Czapińska, „Ekran” 1980, nr 1.

Conservare le radici, rozm. Luisa Capo, „Scena” 1980, nr 1.

Jak zrozumieć „Zwierciadło”? Spotkanie z Andriejem Tarkowskim, rozm. Igor Dumkin, „Film” 1980, nr 16.

Netzeband Gunter, *„Iwans Kindheit”*, „Film und Fernsehen” 1980, nr 6.

Intervista a Tarkovskij, rozm. Luisa Capo, „Scena” 1980, nr 3, suplement „Achab”, nr 4.

Tulevaisuus on käsissämme, rozm. Veikko Korkala, „Helsingin Sanomat” 21 IX 1980.

Tarkowskij Andriej, *Federiko Fellini*, „Iskusstwo kino” 1980, nr 12.

Tarkowskij Andriej, *„My dziełajem filmy...”*, „Kino” [Wilno] 1980, nr 12.

Rondi Gian Luigi, *Il cinema dei maestri – 58 grandi registi e un'attrice si raccontano*, Milano 1980.

1981

E un profeta che si traveste per mettere a nudo le anime, oprac. Aldo Tassone, „La Repubblica” 9 I 1981.

Andrei Tarkovsky in London, „Soviet Weekly” 14 II 1981.

Christie Ian, *Against interpretation*, „Framework” 1981, nr 14.

„Jag vill tala och tala innerlight”, rozm. Nilsson Bjorn, „Expressen” 11 IV 1981.

Schiller Hans, Efter „Stalker” blir det kanske battve, „Svenska Dagbladet” 14 IV 1981.

Andrei Tarkovsky Talking, „Cencrastus” 1981, nr 2.

Tassone Aldo, Entretien avec Andrei Tarkovski (sur „Stalker”), „Positif” nr 247, X 1981.

Michajłow Bożidar, Fellini, Tarkowski, Antonioni i az., „Kinoizkustwo” 1981, nr 10.

Christie Ian, Le Fanu Mark, Tarkowski á Londres, „Positif” nr 249, XII 1981.

1983

Michel Tony, Tarkovsky in Italy, „Sight and Sound” 1982/83, nr 1. Przekład pol.:

Między muzyką a poezją, [nazwiska tłumacza nie podano], „Film” 1983, nr 19;

Tarkowski we Włoszech, przeł. Lech Niedzielski, „Film na Świecie” nr 303–304, III–IV 1984.

Tarkovsky Andrei, Between Two Worlds, oprac. James Hoberman, „American Film” 1983, nr 2.

Le noir coloris de la nostalgie, rozm. Hervé Guibert, „Le Monde” 12 V 1983. Przekład pol.: Mroczne barwy nostalgii, „Film” 1983, nr 40; Deklaracja autora, przeł. Maria Kornatowska, „Film na Świecie” nr 303–304, III–IV 1984; Czarny koloryt nostalgii, przeł. Małgorzata Sporek-Czyżewska, „Powiększenie” 1987, nr 1–2.

Nostalgisk väsprödukt, „Dagens Nyheter” 14 V 1983.

Tarkovskij: „Con Bondarciu non mi batteró in duello”, oprac. Maurizio Porro, „Corriere della Sera” 16 VI 1983.

Statements by Andrei Tarkovsky at the Telluride Film Festival [Colorado, USA], 3 IX 1983, maszynopis powielony.

From Russia with Nostalgia, rozm. Peter Hall, Tessa Hughs-Freeland, „East Village Eye” [USA] X 1983.

Higgins John, Spectacle crystallized into inner drama, „The Times” 31 X 1983.

Tempo di viaggio [wypowiedź w filmie dokumentalnym], reż. Donatella Baglivo, produkcja RAI, Włochy 1983.

Un poeta nel cinema: Andrej Tarkovskij, reż. Donatella Baglivo [wypowiedź w filmie dokumentalnym], produkcja: Włochy 1983, Ciak Studio. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, O sobie i swoich filmach, przeł. Zbigniew Podgórzec, „Film na Świecie” nr 363–364, III 1989; Świat źle urządzony. Rozmowa z Andriejem Tarkowskim, oprac. i przeł. Tadeusz Sobolewski, „Powściągliwość i Praca” 1986, nr 2–3; Andrzej Tarkowski o swojej twórczości, przeł. Zbigniew Podgórzec, „Kierunki” 1987, nr 39.

Il cinema e un mosaico fatto di tempo, reż. Donatella Baglivo [wypowiedź w filmie dokumentalnym], produkcja: Włochy 1983, Ciak Studio. Przekład pol.: Kino jest mozaiką ułożoną z czasu, oprac. i przeł. Anna Maria Walisiak, „Powiększenie” 1987, nr 1–2.

1984

„Tutte le arti devono mirare a formare l’uomo organico del futuro”, oprac. Velia Iacovino, „Avanti!” 8 I 1984.

Crespi Alberto, Tarkovskij: „Ecco perché lascio l’URSS”, „L’Unita” 11 VII 1984.

Ein Feind der Symbolik, rozm. Irena Brezna, „Tip” 1984, nr 3. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, Zanik życia duchowego, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Tygodnik Podlaski” 1987, nr 7.

Bachmann Gideon, *Att resa i sitt inre. Samtal med Tarkovskij*, „Chaplin” 1984, nr 4.

Biarese Cesare, Karakozis Pantelis, *„Im Augenblick will ich kein Kind mehr sein”*, „Filmfaust” 1984, nr 38.

Monticelli Gabriella, Tarkovski: *„En U.R.S.S., on ne tol re pas l’art!”*, „Le Figaro Magazine” 21 VII 1984.

Vermont André, Tarkowski: *„Je ne suis pas un dissident”*, „Liberation” 11 VIII 1984.

Interview with Andrei Tarkovsky and his wife, rozm. Mario Corti [wypowiedz dla rozg sni Radio Swoboda], 13 VII 1984. Przek ad pol.: Tarkowski Andriej, *Decyzja*, prze . Seweryn Ku mierczyk, „Film na Świecie” nr 363–364, III–IV 1989.

Tarkovskij Andrei, *Om eldniug av hor*, „Dagens Nyheter” 16 X 1984.

Raillard Florence, Tarkovski: *„Je veux rester moi-même”*, „Le Quotidien de Paris” 17 XII 1984.

1985

Tarkovskij: *„Ecco til mio cinema”*, oprac. Maurizio Porro, „Corriere degli Spettacoli”, nr 1, 5 I 1985, suplement „Corriere della Sera”.

Tarkovskij Andrei, *Gata, hemlighet, mysterium*, prze . Sanna Witt, „Expressen” 20 I 1985.

1986

Tarkowski Andrei, *A propos du „Sacrifice”*, prze . Annie Epelboin, „Positif” nr 303, V 1986.

La foi est la seule chose qui puisse sauver l’homme, rozm. Charles de Brantes, „La France Catholique” 20 VI 1986.

Ce gu  l disait, „Liberation” 30 XII 1986.

Tarkovski parle, rozm. Victor Loupan, „Le Figaro Magazine” 25 X 1986. Przekład pol.: *Pożegnanie Tarkowskiego*, [nazwiska tłumacza nie podano], „Forum” 1987, nr 7.

1987

Illg Jerzy, *Spotkanie z Andriejem Tarkowskim*, „Tygodnik Powszechny” 1987, nr 8.

Z Andriejem Tarkowskim rozmawiają Jerzy Illg, Leonard Neuger, „Res Publica” 1987, nr 1; Illg Jerzy, Neuger Leonard, *Interesuje mnie problem wewnętrznej wolności. Rozmowa z Andrzejem Tarkowskim*, „Powiększenie” 1987, nr 1–2. Wersja książkowa: *Zwierciad . Andrej Tarkowski w rozmowie z Jerzym Illgiem i Leonardem Neugerem*, Znak, Kraków 2016.

Andriej Tarkowski: *„Ja osta sia sowietskimi chudo nikami”*, oprac. Feliks Miedwiediew [list do Arsienija Tarkowskiego z 16 IX 1983], „Ogoniok” 1987, nr 21. Przekład pol.: *List do ojca*, oprac. J. Czech, „Radar” 1987, nr 28; *Ostatni list Andrieja Tarkowskiego do ojca: powr c  bardzo szybko*, „Express Wieczorny” 12–14 VI 1987.

Andrei Tarkowski, rozm. Bolesław Edelhajt, „Cahiers du cinéma” nr 392, II 1987.

Tarkovskij Andriej, Kozincew Grigorij, *„Ja czasto dumaju o Was...”*. *Iz pieriepiski Tarkowskogo s Kozincewym (1969–1972)*, oprac. W. G. Kozincewa, „Iskusstwo kino” 1987, nr 6. Przekład pol.: *Z korespondencji Andrieja Tarkowskiego i Grigorija Kozincewa*, przeł. i oprac. Seweryn Kuśmierczyk, „Film na Świecie” nr 363–364, III–IV 1989.

1988

Strasti po Andrieju, rozm. Aleksandr Lipikow [wywiad przeprowadzony 1 II 1967], „Literaturnoje obozrienije” 1988, nr 9.

1989

Tarkowski Andriej, Postannictwo i los, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Film na Świecie” nr 363–364, III–IV 1989.

Tarkowski Andriej, Realizacja filmu a odpowiedzialność artysty, przeł. Manana Chyb, „Kino” 1989, nr 9.

Tarkowskij Andriej, Biesieda o cwietie, oprac. L. Kozłow, „Kinowiedczeskie zapiski” 1989, nr 1.

Tarkowski Andriej, Kompleks Tołstoja. Myśli o życiu, sztuce i filmie, wyb., oprac. i przedmową opatrzył Seweryn Kuśmierczyk, przeł. Seweryn Kuśmierczyk i inni, Warszawa 1989.

Tarkowskij Andriej, Lekcji po kinoreżissurie, oprac. Konstantin Łopuszanskij, Leningrad 1989.

Tarkowskij Andriej, Słowo o Apokalipsie, „Iskusstwo kino” 1989, nr 2. Przekład pol.: Tarkowski Andriej, Słowo o Apokalipsie, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Konteksty” 2011, nr 4.

1990

Tarkowski Andriej, Czas utrwalony, cz. I (Wstęp, Sztuka tęsknota za ideałem), cz. II, cz. III (Odpowiedzialność artysty, Zakończenie), przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Odra” 1990, nr 5–8.

Tarkowskij Andriej, Lekcji po kinorieżissurie, „Iskusstwo kino” 1990, nr 7.

Tarkowski Andriej, Potrzeba prawdy, której nie można ukryć, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Film” 1990, nr 47.

Tarkowski Andriej, Życie bogatsze od wyobraźni, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Film” 1990, nr 48.

Andriej Tarkowskij: „Dla mienia kino – eto sposob dosticz kakoj to istiny”, „Ekran 90”, Moskwa 1990.

1991

Tarkowski Andriej, Czas utrwalony, przeł. i oprac. Seweryn Kuśmierczyk, Pelikan, Warszawa 1991, 2 wyd.: Tarkowski Andriej, Czas utrwalony, przekład, przypisy i postowie Seweryn Kuśmierczyk, Świat Literacki, Warszawa 2007.

1992

A. A. Tarkowskij w biesiedie s Giermanom Herlinghauzom, oprac. R. Herlinghauz i L. K. Kozłowa, „Kinowiedczeskie zapiski” 1992, nr 14.

1993

Tarkowskij Andrej, „Der Spiegel”. Novelle, Arbeitstagebücher und Materialien zur Entstehung des Films, red. Ch. Bertoncini, Ullstein, Frankfurt a. Main–Berlin 1993.

1994

Tarkowskij Andriej, Koncienrat [w:] Andriej Tarkowskij: naczało... i puti, red. M. Rostockaja, WGIK, Moskwa 1994.

1995

Modlitwa Andrieja Tarkowskiego, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Tarkowski Andriej, *Dziesięć najlepszych, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.*

Tarkowskij –95. *Statji i interwju, WGIK, Moskwa 1995.*

1998

Tarkowski Andriej, *Dzienniki, przeł. i oprac. Seweryn Kuśmierczyk, IS PAN, Warszawa 1998.*

Tarkowski Andriej, *Scenariusze, t. 1–2, oprac. Seweryn Kuśmierczyk, przeł. Henryka Broniatowska, Janusz Gazda, Helena Kołodyńska, Seweryn Kuśmierczyk, Grażyna Ramotowska, Anna Rekus, Marta Sałyga, Elżbieta Smykowska, IS PAN, Warszawa 1998.*

1999

Tarkowski Andriej, *Uzdrów mnie Panie, przeł. Seweryn Kuśmierczyk, „Gazeta Wyborcza. Magazyn” nr 17, 29 IV 1999.*

2002

Tarkovskij Andrej, *Luce istantanea, oprac. Giovanni Chiaramonte, Andrej A. Tarkovskij, Edizioni della Meridiana, Firenze 2002.*

2008

Tarkowskij Andriej, *Martirołog. Dniewniki 1970–1985, Międzynarodnyj Institut imieni Andrieja Tarkowskogo, Italy 2008*

Publikacje dotyczące twórczości Andrieja Tarkowskiego

Monografie

Alexander-Garrett Lajla, *Andriej Tarkowskij: sobiratel snow, Astriel, Moskwa 2009.*

Andriej Tarkowskij. *Archiwy, dokumenty, wspomnianija, oprac. Paola Wołkowa, „Podkowa”, Moskwa 2002.*

Andriej Tarkowskij. *Jubiliejnyj sbornik, red. Ja. Jaropołow, Ałgoritm, Moskwa 2002.*

Andriej Tarkowskij: *naczało... i puti, red. M. Rostockaja, WGIK, Moskwa 1994.*

Andriej Tarkowskij. *Nostalgija, oprac. Paola Wołkowa, AST, Chranitel, Zebra E, Moskwa 2008.*

Baecque Antoine de, *Andrej Tarkovskij, Editions de l' Etoile, Paris 1989.*

Bird Robert, *Andrei Tarkovsky. Elements of Cinema, Reaktion Books, London 2008.*

Bołdyriew Nikołaj, *Stałkier, ili Trudy i dni Andrieja Tarkowskogo, Urał LTD, Czelabinsk 2002.*

Bołdyriew Nikołaj, *Andriej Tarkowskij: Uskolzajuszczije tainstwo, Wodolej, Tomsk 2016.*

Book of Andrei Tarkovskys „Mirror”, red. Hironbu Baba, Libro Port, Tokyo 1994.

Borin Fabrizio, *Cinema di Andrej Tarkovskij, Jouvence, Roma 1989.*

Filimonow Wiktor, *Andriej Tarkowskij. Sny i jaw' o domie, Mołodaja gwardija, Moskwa 2011.*

Frezzato Achille, *Andrej Tarkovskij, La nuova Italia, Firenze 1977.*

Gordon Aleksandr W., *Nie utoliwszyj żażdy: ob Andrieje Tarkowskom, Wagrius, Moskwa 2007.*

- Jewłampijew Igor, *Chudożestwiennaja fitosofija Andrieja Tarkowskogo*, izd. „Aletieja”, Sankt-Pietierburg 2001.
- Johnson Vida T., Graham Petrie, *The Films of Andrei Tarkovsky. A Visual Fuge*, Bloomington, USA 1994.
- Konczałowski Andrzej, Tarkowski Andrzej, *Rublow. Nowela filmowa*, przeł. Adam Galis, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1976.
- Kononienko Natalija, *Andriej Tarkowskij. Zwuczajszij mir filma*, Progress-Tradycja, Moskwa 2011.
- Kosinowa Marina, Fomin Walerij, *Kak sniat 'szediewr*, Kanon, Moskwa 2018.
- Kosinowa Marina, Fomin Walerij, *„Muzyka Bacha zwuczit kak-to nie po-sowietski...”*, Kanon, Moskwa 2018.
- Kovács Bálint A., Szilágyi Akos, *Les mondes d'Andrei Tarkowski*, traduit du hongrois par V. Charaire, L'Age d'Homme, Lausanne 1987.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Księga filmów Andrieja Tarkowskiego*, Skorpion, Warszawa 2012.
- Le Fanu Mark, *The Cinema of Andrei Tarkovsky*, British Film Institute, London 1987.
- Legan Michał, *Balthasar/Tarkowski. Teodramat w filmie*, Paulinianum, Częstochowa 2012.
- Michałkowicz Walentin, *Andriej Tarkowskij*, Znanije, Moskwa 1989.
- Mir i filmy Andrieja Tarkowskogo*, oprac. A. M. Sandler, Iskustwo, Moskwa 1991.
- Nieizwiestnyj Tarkowskij. Stałkier mirowogo kino*, oprac. Ja. Jaropołow, Eksmo, Algoritm, Moskwa 2012.
- O Tarkowskom. Wspominanija w dwuch knigach*, oprac. Marina Tarkowskaja, Diedałus, Moskwa 2002.
- Petraglia Sandro, *Andriej Tarkowskij*, Torino 1975.
- Posle Tarkowskogo*, oprac. A. Artamonow, Sieans, Sankt-Pietierburg 2016.
- Salvestroni Simonietta, *Filmy Andrieja Tarkowskogo i russkaja duchownaja kultura*, Bibliejsko-Bogosłowski Instytut, Moskwa 2009.
- Sałynskij Dmitrij, *Kinogiermieniewtika Tarkowskogo*, „Kwadriga”, Moskwa 2009.
- Strefa filmu. Kino Andrieja Tarkowskiego*, red. naukowa Iwona Anna NDiaye, Marek Sokołowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013.
- Surkowa Olga, *S Tarkowskim i o Tarkowskom*, Raduga, Moskwa 2005.
- Surkowa Olga, *Tarkowskij i ja. Dniewnik pionierki*, Zebra E, Dekont+, Eksmo, Moskwa 2002.
- Tarkowskaja Marina, *Oskołki zierkała*, Wagrius, Moskwa 2006. Przekład pol.: Tarkowska Marina, *Okruchy zwierciadła*, przeł. Jacek Chmielewski, PIW, Warszawa 2010.
- Tarkovski Larissa, *Andrei Tarkovski*, Calman-lévy, Paris 1998.
- Toymentsew Sergey, *The Films of Andrei Tarkovsky*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2021. <https://doi.org/10.3366/edinburgh/9781474437233.001.0001>
- Turowskaja Maja, *7,5 ili filmy Andrieja Tarkowskogo*, Iskustwo, Moskwa 1991.
- Tworczestwo Andrieja Tarkowskogo*, WNII Kinoiskusstwa, Moskwa 1990.
- Wołkowa Paola D., *Arsienij Tarkowskij. Żyzn 'siemji i istorija roda*, Podkowa, Moskwa 2002.

Artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych

Adair Gilbert, *Notes from Underground*, „Sight and Sound” L/1, Winter 1980–1981.

Alexander-Garrett Layla, *Tajemnice Andrieja Tarkowskiego*, przeł. Janusz Gazda, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Anninskij Lew, *„Iwanowo dietstwo” Andrieja Tarkowskiego: wzorwannaja idillija*, „Sowietskij film” 1972, nr 6.

Andrzej Tarkowski: Dzienniki i scenariusze, „Film” 1999, nr 6.

Anochina Julija, *Dwa „Borisa”. O postanowie opieru M. Musorgskiego Andriejem Tarkowskim i Aleksandrom Sokurowym*. Referat wygłoszony na konferencji *Fenomen Andrieja Tarkowskiego w kulturze intelektualnej i artystycznej*, która odbyła się w ramach I Międzynarodowego Festiwalu Filmowego im. A. Tarkowskiego w Iwanowie, w dniach 9–10 lipca 2007 roku.

Baboczkin N., *Dien otkryty*, „Sowietskij ekran” 1961, nr 22.

Bachmann Gideon, *Att resa i sitt inre. Samtal med Tarkovskij*, „Chaplin” 1984, nr 4.

Batkin Leonid, *Co to jest nostalgia?*, przeł. Henryk Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Bergman Ingmar, *Le plus grand*, „Positif” nr 303, V 1986. Przekład pol.: Bergman Ingmar, *Największy*, przeł. A. S., „Powiększenie” 1987, nr 1–2 (25–26).

Bukowiecki Leon, *Udane konfrontacje*, „Nadodrże” 1981, nr 10.

Carrere Emmanuel, *Troisième plongée dans l’océan, troisième retour à la maison*, „Positif” nr 247, X 1981.

Casiraghi Ugo, *L’infanzia di Ivan*, „L’Unità” 2 IX 1962.

Chołodowski Waldemar, *Ciężar obowiązku*, „Film” 1973, nr 19.

Czaja Dariusz, *Tarkowski i symbol*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Czapliński Lesław, *Klucze do twórczości filmowej Andrieja Tarkowskiego*, „Kino” 1987, nr 4. Czapliński Lesław, *Sztuka twórczej imitacji, czyli o filmach Andrieja Tarkowskiego*, „Powiększenie” 1987, nr 1–2.

Delmas Jacques, *„L’enfance d’Ivan”. Reevaluation*, „Jeune Cinema” 1969, nr 42.

Demby Łucja, *W labiryncie filmów Tarkowskiego*, „Ekran” 2013, nr 1.

Demant Ebbo, *Wygnanie i śmierć Tarkowskiego. Scenariusz filmu dokumentalnego (fragmenty)*, przeł. Janusz Gazda, „Kino” 1992, nr 10.

Drozdowski Bogumił, *Solaris*, „Kino” 1973, nr 3.

Eberhardt Konrad, *Wędrujące sumienie*, „Ekran” 1973, nr 21.

Eduard Artiemiew: On był i wsięga ostanietsia tworcom, oprac. T. Jegorowa, „Muzykalnaja żyzn” 1988, nr 117.

Ekran wriemion pierestrojki i głaŝtnosti. Diskussija, „Iskusstwo kino” 1989, nr 2.

El cineasta soviético Andrei Tarkowski opta por el exilio, „Diario 16” 12 VII 1984.

Ellingsen Thor, *Fra indre til ytre eksil -?*, „Dagblaet” 18 VII 1984.

Filippow S., *Tieorija i praktika Andrieja Tarkowskiego*, „Kinowiedczeskije zapiski” 2002, nr 56.

- Flig Małgorzata, *Tarkowski – nieustająca inspiracja*, „Kino” 2013, nr 3.
- Frąc Waldemar, *Uwierzyć w kino. Refleksja wokół adaptacji filmowej „Solaris” Stanisława Lema*, „Kwartalnik Filmowy” nr 26–27, lato–jesień 1999.
- Fuksiewicz Jacek, *Los artyści na obczyźnie*, „Kino” 1983, nr 8.
- Gazda Janusz, *Kolaż Paradzanowa*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Gazda Janusz, *Tarkowski*, „Kino” 1992, nr 10.
- Główna tema – sowriemiennost*, „Iskusstwo kino” 1975, nr 3.
- Grieco David, *Andrej Tarkowski [w:] Film URSS 70. Materiali critici e informativi*, Venezia 1980.
- Helman Alicja, *Czas okrutnych cudów*, „Fakty i Myśli” 1972, nr 25.
- Helman Alicja, *Daleko od Strugackich („Stalker”)* [w:] Helman Alicja, *Twórcza zdrada. Filmowe adaptacje literatury*, Ars Nowa, Poznań 1998.
- Helman Alicja, *Problemy adaptacji. „Stalker”*, „Kino” 1992, nr 7.
- Jackiewicz Aleksander, *Filmy „gorsze”*, „Życie Literackie” 1973, nr 4.
- Jackiewicz Aleksander, *Tarkowski*, „Film” 1962, nr 3.
- Jackiewicz Aleksander, *Zapiski krytyczne. Tarkowski*, „Film” 1962, nr 31.
- Jamszczikow Sawielij, *„Rublow” w plenerach*, „Ekran” 1965, nr 40.
- Jewłampijew Igor, *Obraz Jezusa Chrystusa w filmach Andrieja Tarkowskiego*, przeł. Koschany Rafał, Koschany Katarzyna, „Kwartalnik Filmowy” nr 64, zima 2008.
- Jopkiewicz Tomasz, *W każdym z nas jest ocean*, „Kino” 2003, nr 3.
- Josephson Erland, *Biała noc*, przeł. M. Kalinowski, „Dialog” 1990, nr 9.
- Josephson om arbetet med Tarkovskij: „Mitt livs kick!”*, oprac. J. Aghed, „Svenska Dagbladet” 30 IX 1994.
- Josephson om sin regissör Tarkovskij: „För honom är hela tillvaron ett mysterium”*, „Expressen” 4 XII 1984.
- Jusow Wadim, *Sotwoczestwo*, rozm. Giennadij Urałow, „Sowietskij film” 1980, nr 6. Kajewski Piotr, *Sztuka konieczna*, „Odra” 1973, nr 7–8.
- Kaleta Marcin, *Problematyka religijno-metafizyczna w „Stalkerze” Andrieja Tarkowskiego*, praca dyplomowa, „Ignatianum”, Kraków 2010.
- Kałużyński Zygmunt, *Kosmos czyta w naszych myślach*, „Polityka” 2003, nr 11.
- Kałużyński Zygmunt, *Młody poeta patrzy na starą wojnę*, „Polityka” 1963, nr 5.
- Kałużyński Zygmunt, *Rublow bez Rublowa*, „Polityka” 1973, nr 22.
- Kałużyński Zygmunt, *Science fiction i los człowieka*, „Polityka” 1972, nr 47.
- Kałużyński Zygmunt, *Sputnik do wnętrza duszy*, „Polityka” 1981, nr 20.
- Kamm Henry, *Soviet Director Asks Refuge, Citing Restraints on Work*, „New York Times” 11 VII 1984.

- Karriker Alexandra, *Niektóre motywy i postaci w ostatnich filmach Tarkowskiego*, przeł. Henryk Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Kłopotowski Krzysztof, *Ja, Stalker*, „Film” 1999, nr 11.
- Kniaziew Władimir, *Żertwoprinoszenija*, „Trud 7”, 12 V 2005.
- Kołodzyński Andrzej, *Artysta i jego czasy*, „Kino” 1999, nr 7–8.
- Kołodzyński Andrzej, *Spalić swój dom*, „Film” 1994, nr 3.
- Konczalowski Andriej, *My s Tarkowskim byli sopiernikami*, rozm. A. N. Naumienko, „Kino-koło” [Ukraina] 2006, nr 32.
- Koniczek Ryszard, *Dramat nienawiści*, „Wychowanie” 1963, nr 3.
- Kornakowa M., *Tarkowskij prodołżajetsia*, „Muzykalnaja żyzn” 1991, nr 1.
- Kostiukowicz Anastasija, *Kira Muratowa: „Kogda ja uznała, czto wo wriemia sjomok Tarkowskij szog żywuju korowu, on pieriestał dla mienia suszczestwowat’. Ja za takoje by w ad postata”*, „Bulwar Gordona” 2006, nr 27.
- Kovács Bálint A., Szilágyi Akos, *Wprowadzenie do poetyki Tarkowskiego*, przeł. L. Czapliński [w:] *Andriej Tarkowski*, red. Bogusław Zmudziński, ACK Rotunda, Kraków 1996.
- Kuśmierczyk Seweryn, *A „Stalker” mint ikon*, „Filmvilag” 1987, nr 9.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Andriej Rublow: droga ku sacrum. Forma a przesłanie dzieła* [w:] *Poszukiwanie i degradowanie sacrum w kinie*, pod redakcją Mirosława Przyłipiaka i Krzysztofa Kornackiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002, s. 64–74.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Anioły w kadrach*, „Polityka” 1999, nr 19.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Composition and Content of „Nostalgia”* [w:] *Polish Film Semiotics and Poetics*, vol. 2, S.B. Publishers, Wien–Vienna–Sydney–Los Angeles 1988.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Filmografia, prace teatralne, bibliografia Andrieja Tarkowskiego*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Kalendarium życia i twórczości Andrieja Tarkowskiego*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Kod „Zwierciadła”*, „Kwartalnik Filmowy” nr 71–72, jesień–zima 2010.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Kompleks „Tołstoja”*, „Film” 1988, nr 51.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Kraina Tarkowskiego* [rozmowa z Katarzyną Bielas], „Kino” 1992, nr 7.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Labirynt „Zwierciadła”*, „Kino” 1998, nr 10.
- Kuśmierczyk Seweryn, *O twórczości Andrieja Tarkowskiego*, „Film na Świecie” nr 363–364, III–IV 1989.
- Kuśmierczyk Seweryn, *„Stalker” Tarkowskiego jako ikona*, „Dialog” 1988, nr 11–12.
- Kuśmierczyk Seweryn, *„Stalker” jako ikona*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Stalker – szaleniec Chrystusowy*, „Powiększenie” 1987, nr 1–2.
- Kuśmierczyk Seweryn, *„Stałkier” kak ikona*, „Kinowiedczeskie zapiski” 1989, nr 3.

- Kuśmierczyk Seweryn, *Tarkowski był kniaz, no nie dissident* (rozmowa z Aleksandrem Samoźniewem), „Komsomolskaja prawda” 12 V 1999.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Temat inicjacyjny w filmie. O „Stalkerze” Andrieja Tarkowskiego, „Iluzjon”* 1987, nr 1.
- Kuśmierczyk Seweryn, „*Zwierciadło*”: *kulisy filmu, „Res Publica Nowa”* 2009, nr 7.
- Ledóchowski Aleksander, *Nostalgia, „Film”* 1987, nr 18.
- Ledóchowski Aleksander, *Ofiara, „Film”* 1986, nr 28.
- Leszczytowski Michał, *Wspomnienie, „Film na Świecie”* nr 363–364, III–IV 1989.
- Lisiewicz Teresa, *Andrzej Rublow Andrzeja Tarkowskiego, „Życie i Myśl”* 1973, nr 11.
- List Andrzeja Wajdy do Seweryna Kuśmierczyka z 31 lipca 1987 roku [w archiwum autora].
- List Ludmiły Fejginowej do Seweryna Kuśmierczyka z 18 maja 1988 roku [w archiwum autora].
- List Margarity Tieriechowej do Seweryna Kuśmierczyka z 13 czerwca 1988 roku [w archiwum autora].
- Löthwall Lars-Olof, *Życie codzienne z Andrzejem Tarkowskim*, przeł. Stanisław Semczuk, „*Powiększenie*” 1987, nr 1–2.
- Lövgren Håkan, *Odpowiedź na pytanie jest samo życie. „Pokłon Trzech Króli” Leonarda da Vinci i „Ofiarowanie”*, przeł. Tadeusz Szczepański, „*Kwartalnik Filmowy*” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Lupa Krystian, *Ofiarowanie, „Didaskalia”* 1997, nr 17.
- Lupa Krystian, *W rewersie przestrzeni. Próba powrotu do Tarkowskiego, „Tygodnik Powszechny”* 2007, nr 42.
- Lurje J., *Pieried naczałom sjomok, „Iskusstwo kino”* 1964, nr 11.
- Macgillivray James, *Andrei Tarkovsky’s Madonna del Parto, „Canadian Journal of Film Studies/Revue canadienne d’études cinématographiques”* 2002, vol. 11, nr 2.
- Maillet Dominique, Fieschi Jacques, *Andrei Tarkovsky, „Cinematographe”* II 1978, nr 35.
- Magdziak Agnieszka, *Z punktu widzenia Strefy, „Więź”* 1982, nr 4–5.
- Mały marzyciel, „Biuletyn Polskiej Federacji DKF”* 1962, nr 7.
- Maron Marcin, *Sytuacja autobiograficzna w „Zwierciadle” Andrieja Tarkowskiego, „Kwartalnik Filmowy”* nr 73, wiosna 2011.
- Martin Marcel, *Itinéraire d’un démiurge, „Image et Son”* nr 366, XI 1981.
- Martin Marcel, *Propos d’Andrei Tarkovsky, „Ecran”* 1978, nr 66.
- Matusevich V. B., *Tarkovsky’s Apocalypse, „Sight and Sound”* L/1, Winter 1980–1981.
- Melon-Regulska Anna, *Kino duchowej przemiany, „Kwartalnik Filmowy”* nr 81, wiosna 2013.
- Merkel Maja, *Snimajet Wadim Jusow, „Iskusstwo kino”* 1963, nr 1.
- Michalski Czesław, *Dziecko wojny, „Walka Młodych”* 10 II 1963.
- Michalkov-Konczalowski Andrei, *Souvenirs sur Mikchail Ilych Romm, „Positif”* nr 136, III 1972.
- Michałkow-Konczalowski Andriej, *Śni mi się Andriej*, przeł. Andrzej Gazda, „*Kwartalnik Filmowy*” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Michałkowicz Władimir, *Energia obrazu*, przeł. Anna Rekus, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Miedwediewa Galina, *Pust'eto nikogda nie powtoritsia*, „Sowietskij ekran” 1962, nr 11.

Mień Aleksandr, *Kontakt*, przeł. Henryk Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Między muzyką a poezją, [nazwiska tłumacza nie podano], „Film” 1983, nr 19.

Miszarin Aleksandr, *O drugie*, „Kinoscienarii. Literaturno-chudożestwiennyj almanach” 1988, nr 2.

Mitchell Tony, *Tarkovsky in Italy*, „Sight und Sound”, Winter 1982–1983, nr 1.

Musijenko Oksana, *Tarkowski i idee „filozofii bytu”*, przeł. Marta Sałyga, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Myśleć Tarkowskim [Z Wadimem Jusowem rozmawia Paweł T. Felis], „Przekrój” 2012, nr 47.

Navailh Françoise, *Stalker*, „Cinéma” nr 267, XII 1981.

Niestierowa Olga, *Symbolika chrześcijańska w „Andrieju Rublowie”*, przeł. Henryk Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Nikolskij Andriej, *Niet dyma biez ognia*, „Krokodil” 1965, nr 27.

Nikulin Jurij, *Poczti sieriozno*, „Mołodaja gwardija”, Moskwa 1979.

Nykvist Sven, *En travaillant avec Tarkovski*, „Positif” nr 303, V 1986.

O Tarkowskim w „Powiększeniu”, „Film” 1988, nr 33.

Ornatowski Zdzisław, *Kosmiczna sceneria w Mosfilmie*, „Magazyn Filmowy” 1971, nr 44.

Owczarek Małgorzata, *„Ocalić pełnię...” – próba jungowskiej interpretacji „Zwierciadła”, „Nostalgii” i „Ofiarowania”* [w:] *Andriej Tarkowski*, red. Bogusław Zmudziński, CSK Rotunda, Kraków 1996.

Paprocki Henryk, *Sen o człowieku*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Piętas Monika, *Biblijny wymiar „Ofiarowania” Andrieja Tarkowskiego*, „Kwartalnik Filmowy” nr 45, wiosna 2004.

Piętas Monika, *Eschatologia w obrazach. Próba odczytania sensu obecności malarstwa w „Nostalgii” Andrieja Tarkowskiego*, praca magisterska napisana pod kierunkiem dr. Seweryna Kuśmierczyka, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2004 (maszynopis).

Pociey Bohdan, *Obecność muzyki*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Rutkowska Teresa, *Proces tworzenia*, „Nowe Książki” 2013, nr 3.

Płachow Andriej S., *Tarkowski i mify XX wieku*, „Kinowiedczeskije zapiski” nr 14, 1992.

Pociey Bohdan, *Obecność muzyki*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Podgórzec Zbigniew, *„Solaris” na ekranie. Czy spodoba się Lemowi?*, „Głos” 29 X 1972.

Podgórzec Zbigniew, *„Solaris” wchodzi na orbitę*, „Echo Krakowa” 31 X–1 XI 1972.

Poezja i metafizyka [z Sewerynem Kuśmierczykiem rozmawia Jerzy Wójcik], „Rzeczpospolita” 15 IV 1999.

Posielskij Michaił, *Swidietielstwa oczewidca, Wspominanija frontowego opieratora*, „Kinowiedczeskije zapiski” 2005, nr 72.

Rerberg G., Czugunowa M., Cymbał Je., *Fokus na nieskończoność: rozmowa o „Stałkierie”*, „Iskusstwo kino” 2006, nr 4.

Rubanowa Irina, *Księżę Myszkina w strefie zakazanej*, przeł. H. i A. Rutkowsky, „Film na Świecie” nr 267, XI 1980.

Sartre Jean-Paul, *Lettera su „L’infanzia d’Ivan”*, „L’Unità” 9 X 1962.

Sartre Jean-Paul, *Spór o „Dziecko wojny”. Głos zabiera J. P. Sartre*, „Film” 1962, nr 49.

Schillaci Filippo, *Il tempo interiore. L’arte della visione di Andrej Tarkovskij*, Lindau–Turin 2017.

Schmidt-Häuer Christian, *Ein Patriot in der Fremde*, „Die Zeit” 13 VII 1984.

Skałandis Ant, *Maszyna żelaznej*, „Iskusstwo kino” 2008, nr 2.

Skwara Janusz, *Moralista w kosmosie*, „Film” 1972, nr 45.

Skorupa Anna, *„Ofiarowanie” Andrieja Tarkowskiego jako filmowa realizacja struktur mityczno-inicjacyjnych*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Leszka Kolankiewicza, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2002 (maszynopis).

Skwara Janusz, *Artysta pośród zamętu dziejów*, „Poezja” 1973, nr 9.

Skwara Janusz, *Moralista w kosmosie*, „Film” 1972, nr 45.

Smiełkow Jurij, *Katok i skrzypka*, „Iskusstwo kino” 1961, nr 8.

Sobolewski Tadeusz, *Ruski i Szwed*, „Dialog” 1990, nr 9.

Sobotka Kazimierz, *Film i sacrum. „Ofiarowanie” Andrieja Tarkowskiego*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 1994, nr 3.

Sokurow Aleksandr, *Oni byli w nierównym położeniu*, rozm. Lubow Arkus, „Sieans” 1995, nr 13.

Solaris, „Filmowy Serwis Prasowy” 1972, nr 20.

Sołdatow Iwan, *I zapytała korowa*, „Wieczerniaja Moskwa” 24 XII 1966.

Sołonicyn Aleksiej, *Ja wsiego lisz trubacz. Powieść o starszem bracie* [w:] *Niezakoczennoje prosztoje. Iz żyzni kiniematografistow*, Moskwa 1988.

Sołżenicyn Aleksandr, *Film o Rublowie*, „Wiesticznik Russkogo Christianskogo Dwiżenija” [Paryż] 1984, nr 141.

Špidlik Tomáš, *Religijne podłoże filmów Tarkowskiego*, przeł. Jerzy Uszyński, przekład przejrzął H. Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Spór o „Dziecko wojny”. Głos zabiera J. P. Sartre, przeł. Wanda Wertenstein, „Film” 1962, nr 49.

Starosta Ewa, *Pomysły wygrane i przegrane*, „Fakty” 1981, nr 20.

Strugackij Arkadij, Strugackij Boris, *Maszyna żelaznej*, „Sbornik naucznoj fantastiki”, wyp. 25, Moskwa 1981.

Strugackij Arkadij, Strugackij Boris, *Wied’ma. Scienarij*, „Iskusstwo kino” 2008, nr 2.

Surkowa Olga, *Chroniki Tarkowskiego. „Stałkier”*, „Iskusstwo kino” 2002, nr 9.

Surkowa Olga, *Chroniki Tarkowskiego. „Zierkało”*, „Iskusstwo kino” 2002, nr 6.

- Surkowa Olga, *Chroniki Tarkowskiego. „Zierkało”*, „Iskusstwo kino” 2002, nr 7.
- Surkowa Olga, *Ot „Andrieja Rubliewa” k „Borisu Godunowu”*, „Kinowiedczeskie zapiski” 1992, nr 14.
- Swietow P., *Łożka diegitia w boczkje mieda*, „Iskusstwo kino” 1981, nr 7.
- Szerel Aleksandr, *Jedinica chranienija D-73741*, „Tieatr” 1989, nr 11.
- Szitowa Wiera, *Putieszestwije k centru duszi*, „Sowietskij film” 1980, nr 10.
- Sztajner Stanisław, *Bezkompromisowy manifest Tarkowskiego*, „Dziennik. Polska. Europa. Świat” 22 XI 2007.
- Szumakow S., *W poiskach utraczennogo słowa*, „Kinowiedczeskie zapiski” 1989, nr 3.
- Szydłowski Bartosz, *Chrześcijański świat filmów Andrieja Tarkowskiego* [w:] *Andriej Tarkowski*, red. Bogusław Zmudziński, ACK Rotunda, Kraków 1996.
- Świadomość ekranu* [z Wadimem Jusowem rozmawia Andrzej Bukowiecki], „Filmpro” 2011, nr 1.
- Tarkovski – Bergman. Entretien avec Erland Josephson*, „Positif” nr 324, 1988.
- Tarkowskaja Marina, *Ja mogu goworit*, „Iskusstwo kino” 1989, nr 2.
- Tarkowskaja Marina, *Oskołki zierkała*, „Sogłasije” 1992, nr 1; 1993, nr 1.
- Thirard Paul Louis, *L’exil de Tarkovski*, „Positif” nr 284, X 1984.
- Tieriechowa Margarita, *Ob Andrieje Tarkowskom*, rozm. W. Siedow, „Tieatralnaja żyzn” 1989, nr 2.
- Titkow Andrzej, *Sztuka bezinteresowna*, „Film & Tv Kamera” 2003, nr 3.
- Tiurin Jurij, *Istoriczeskij film A. Tarkowskogo* [w:] *Chudożestwiennyj mir sowriemiennogo filma*, Moskwa 1987. *To był geniusz kina duchowego* [z Krzysztofem Zanussim rozmawia Malwina Wapińska], „Dziennik. Polska. Europa. Świat” 2 XI 2007.
- Turowska Maja, *Andriej Tarkowski: przedwczesny „Hamlet”*, przeł. Katarzyna Osińska, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Turowska Maja, *Powracające motywy*, przeł. Cezary Jenne, „Powiększenie” 1987, nr 1–2.
- Turowskaja Maja, *Niet, w sogłasioi s zamysłom fil’ma*, „Litieraturnaja gazieta” 7 III 1973.
- Tyrkin Stas, *W „Stałkierie” Tarkowskij priedskazał Czernobyl*, „Komsomolskaja prawda” 23 III 2001.
- Umińska Bożena, *Apokryf*, „Film” 1981, nr 22.
- Wajda Andrzej, *Inny niż inni*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.
- Władimow Georgij, *Pis’mo Andrieja Tarkowskogo*, „Iskusstwo kino” 1991, nr 1.
- Wojciechowski Piotr, *Do czytania poleca*, „Więź” 2000, nr 6.
- Valsecchi Piero, *Soviet filmmaker wants asylum in West*, „Philadelphia Inquirer” 10 VII 1984.
- Vermont André, *Tarkowski: „Je ne suis pas un dissident”*, „Liberation” 11 VII 1984.
- What are the concerns of Andrei Tarkovsky? A seminar on September 4, 1983 at the Telluride Film Festival* (maszynopis powielony).
- Wibom Anna-Lena, *Ingmar w etoj situaciji wygladieł nie sliszkom elegantno*, rozm. Lubow Arkus, „Sieans” 1995, nr 13.

Winokurova Tatiana, *Choźdienije po mukam „Andrieja Rublowa”*, „Iskusstwo kino” 1989, nr 10.

Woroszyński Wiktor, *Chłopiec i jego przyjaciel*, „Film” 1962, nr 28–29.

Woroszyński Wiktor, *Dzieciństwo Iwana*, „Film” 1963, nr 5.

Wójcik Jerzy, *Sztuka filmowa*, oprac. Seweryn Kuśmierczyk, Canonia, Warszawa 2017.

Zalewski Maciej, *„Zwierciadło”. Analiza warsztatowa*, „Kino” 1980, nr 11.

Zanussi Krzysztof, *Wspominając Andrieja Tarkowskiego*, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Zorkaja Neja, *Dom i droga*, przeł. Henryk Paprocki, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Zrozumieć istotę tworzenia. Z Wadimem Jusowem rozmawia Hiroshi Takahashi, przeł. Ewa Misiewicz, „Kwartalnik Filmowy” nr 9–10, wiosna–lato 1995.

Inne publikacje przywoływane w książce

Abramowska Janina, *Peregrynacja [w:] Przestrzeń i literatura*, pod red. Michała Głowińskiego i Aleksandry Okopień-Sławińskiej, Ossolineum, Wrocław 1978.

Acedia – duchowa depresja, wstęp Leszek Misiarczyk, wybór Włodzimierz Zatorski, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 2008.

Achmatowa Anna, *Poezje*, wyb. i posł. Jadwiga Szymak-Reiferowa, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1986.

Aleksandr Kajdanowski, oprac. Jewgienij Cymbał, Iskusstwo, Moskwa 2002.

Ałpatow Michał, *Rublow*, przeł. Joanna Guze, PIW, Warszawa 1975.

Andriej Rublow, wstęp Władimir Pługin, przeł. Ryszarda Kitowska, Arkady, Warszawa 1987.

Arnheim Rudolf, *Sztuka i percepcja wzrokowa*, przeł. Jolanta Mach, Słowo/obraz, terytoria, Gdańsk 2004.

Awierincew Sergiusz, *Na skrzyżowaniu tradycji. (Szkice o literaturze i kulturze wczesnobizantyjskiej)*, przeł. i opatryła wstępem oraz notami biograficznymi Danuta Ulicka, PIW, Warszawa 1988.

Bachtin Michaił, *Problemy literatury i estetyki*, przeł. Wincenty Grajewski, Czytelnik, Warszawa 1982.

Bergman Ingmar, *Obrazy*, przeł. Tadeusz Szczepański, WAiF, Warszawa 1993.

Biografistyka filmowa. Ekranowe interpretacje losów i faktów, pod red. Tadeusza Szczepańskiego i Sylwii Kołos, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007.

Bogomołow Włodzimierz, *Iwan*, przeł. Wacława Komarnicka [w:] W. Bogomołow, *Druga noc. Opowiadania*, przeł. Wacława Komarnicka i inni, PIW, Warszawa 1961.

Bołtianski Władimir, Jefremowicz Wadim, *Zarys podstawowych pojęć topologii*, przeł. Andrzej Mostowski, PZWS, Warszawa 1965.

Bonariuk Roman, *Powierniennia do Boga: Tainstwa Pokajannja i Priczastija*, Iwano-Frankiwnsk 1994.

Borowski Adam, *Pobożność na Rusi w w. X–XVII*, „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” 1971, z. 1–3.

Bułgakow Siergiej, *Ikona i kult ikony w prawosławiu*, przeł. Henryk Paprocki, „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” 1975, z. 1–2.

- Bułgakow Siergiej, *Prawosławie. Zarys nauki Kościoła prawosławnego*, przeł. Henryk Paprocki, „Orthdruk”, „Formica”, Białystok–Warszawa 1992.
- Bunge Gabriel, *Acedia – duchowa depresja. Nauka duchowa Ewagriusza z Pontu o acedii*, przeł. Jerzy Bednarek, Arkadiusz Ziemnicki, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 2007.
- Campbell Joseph, *Bohater o tysiącu twarzy*, przeł. Andrzej Jankowski, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1997.
- Circlot Juan-Eduardo, *Słownik symboli*, przeł. Ireneusz Kania, Znak, Kraków 2000.
- Dolin Anton, *Samosud*, „Iskusstwo kino” 2009, nr 7.
- Dostojewski Fiodor, *Bracia Karamazow*, przeł. Aleksander Wat, przejrzał i poprawił oraz przypisy opracował Zbigniew Podgórzec, Puls, London 1993.
- Dostojewski Fiodor, *Listy*, przeł. i komentarz oprac. Zbigniew Podgórzec i Ryszard Przybylski, PIW, Warszawa 1979.
- Dostojewski Fiodor, *Zbrodnia i kara*, przeł. Czesław Jastrzębiec-Kozłowski, oprac. Józef Smaga, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987.
- Eduard Artiemiew* [w:] *Kompozitory sowieckiego kino*, Sojuzinformkino, Moskwa 1983.
- Eisenstein Siergiej, *Poza kadrem*, przeł. M. Kumorek [w:] Eisenstein Siergiej, *Wybór pism*, wyb., wstęp i red. naukowa Renata Dreyer, WAI F, Warszawa 1959.
- Eliade Mircea, *Sacrum i profanum. O istocie religijności*, przeł. Robert Reszke, Wydawnictwo KR, Warszawa 1999.
- Eliade Mircea, *Traktat o historii religii*, przeł. Jan Wierusz-Kowalski, Wydawnictwo KR, Warszawa 2000.
- Estetyka japońska*, t. 3, *Piękno życia i piękno umierania*, pod red. Krystyny Wilkoszewskiej, Universitas, Kraków 2005.
- Evdokimov Paul, *Prawosławie*, przeł. Jerzy Klinger, IW Pax, Warszawa 1986.
- Evdokimov Paul, *Sztuka ikony. Teologia piękna*, przeł. Maria Żurowska, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 1999.
- Faulkner Wiliam, *W tył zwrot*, przeł. Zofia Kiersztys [w:] tegoż, *Czerwone liście*, PIW, Warszawa 1973.
- Florenski Paweł, *Ikonoostas i inne szkice*, przeł. i przypisami opatrzył Zbigniew Podgórzec, IW Pax, Warszawa 1981.
- Forstner Dorothea, *Świat symboliki chrześcijańskiej. Leksykon*, przekł. i oprac. Wanda Zakrzewska i in., IW Pax, Warszawa 2001.
- Fros Henryk, Sowa Franciszek, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Kraków 1982.
- Gennep Arnold van, *Obrzędy przejścia. Systematyczne studium ceremonii*, przeł. Beata Biały, wstępem opatrzyła Joanna Tokarska-Bakir, PIW, Warszawa 2006.
- Głowiński Michał, *Mity przebrane*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1994.
- Goethe Johann Wolfgang, *Nauka o barwach*, przeł. Tadeusz Namowicz [w:] tegoż, *Wybór pism estetycznych*, wyb., oprac., wstęp Tadeusz Namowicz, Warszawa 1981.
- Goretta Claude, *Red Ballon*, „Sight and Sound”, July 1956 – June 1957, vol. 26.
- Graves Robert, *Biała Bogini*, przeł. Ireneusz Kania, Wydawnictwo Alfa, Warszawa 2000.

- Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny*, dzieło zbiorowe pod red. Romualda Gustawa, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1971.
- Haiku*, z japońskiego przełożyła Agnieszka Żuławska-Umeda, postłowie opatrzył Mikołaj Melanowicz, „Ossolineum”, Wrocław 1983.
- Hemingway Ernest, *49 opowiadań*, przeł. Bronisław Zieliński, Mira Michałowska, Jan Zakrzewski, PIW, Warszawa 1974.
- Hesse Hermann, *Gra szklanych paciorków*, przeł. Maria Kurecka, PIW, Warszawa 1971.
- Hesse Hermann, *Narcyz i Złotousty*, przeł. Marceli Tarnowski, PIW, Warszawa 2005.
- Huizinga Johan, *Jesień średniowiecza*, przeł. Tadeusz Brzostowski, PIW, Warszawa 1961.
- Ikona i sztuka a świat współczesny. Wywiad z prof. J. Nowosielskim*, rozm. Jan Anchimiuk, „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” 1975, z. 1–2.
- Jung Carl Gustav, *Archetypy i symbole*, przeł. Jerzy Prokopiuk, Czytelnik, Warszawa 1981.
- Jung Carl Gustav, *Rebis czyli kamień filozofów*, wybrał, przeł. i poprzedził wstępem Jerzy Prokopiuk, PWN, Warszawa 1989.
- Kandinsky Wassily, *O duchowości w sztuce*, ze wstępem Maxa Billa, przeł. Stanisław Fijałkowski, Państwowa Galeria Sztuki w Łodzi, Łódź 1996.
- Kandinsky Wassily, *Punkt i linia a płaszczyzna*, przeł. Stanisław Fijałkowski, PIW, Warszawa 1986.
- Kempiński Andrzej M., *Encyklopedia mitologii ludów indoeuropejskich*, Iskry, Warszawa 2001.
- Kępiński Antoni, *Poznanie chorego*, PZWL, Warszawa 1978.
- Kępiński Zdzisław, *Mickiewicz hermetyczny*, PIW, Warszawa 1980.
- Kinematograf ottiepieli. Kniga pierwaja*, red. Witalij Trojanowski, Moskwa 1996.
- Klinger Jerzy, *Kilka problemów związanych z nauką o Trójcy świętej w prawosławnej teologii XX wieku*, „Życie i Myśl” 1975, nr 4.
- Koblewska-Wróblowa Janina, *Alberta Lamorisse a „Czerwony balonik”*, „Kwartalnik Filmowy” 1959, nr 3.
- Kolankiewicz Leszek, *Gusta [w:] Dziady nasze mają to szczególnie...*, red. Naukowa Andrzej Fabianowski, Ewa Hoffman-Piotrowska, Wydział Polonistyki UW, Warszawa 2013.
- Koniajew Nikołaj, *Swiatyje ziemi Russkoj*, Wiecze, Moskwa 2007.
- Kopaliński Władysław, *Słownik mitów i tradycji kultury*, PIW, Warszawa 1985.
- Kopaliński Władysław, *Słownik symboli*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1990.
- Kosińska Janina, *Sztuka bizantyńska*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1975.
- Kretschmer Ernst, *Psychologia lekarska*, pod red. Henryka Zajączkowskiego, przeł. Tadeusz Klimowicz, PZWL, Warszawa 1958.
- Książek-Konicka Hanna, *Dramaturgiczna funkcja koloru*, „Kino” 1972, nr 1.
- Kurosawa Akira, *A Dream is a Genius*, z jęz. japońskiego przeł. K. Sato, Bungeishunju 1999.
- Kuśmierczyk Seweryn, *Zagubieni w drodze. Film fabularny jako obraz doświadczenia wewnętrznego*, Skorpion, Warszawa 1999.
- Lao Tsy, *Droga*, z jęz. ang. przeł. Michał Fostowicz, Kłodzko 1974.

- Leksykon mistyki. Żywoty, pisma, przeżycia*, red. Peter Dinzelbacher, przeł. Bogusław Widła, Verbinum, Warszawa 2002.
- Lem Stanisław, *Solaris*, Czytelnik, Warszawa 1974.
- Léon-Dufour Xavier, *Słownik Nowego Testamentu*, przeł. i oprac. bp Kazimierz Romaniuk, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1986.
- Lichaczow Dmitrij, Panczenko Aleksandr, „*Smiechowej mir*” *driewniej Rusi*, „Nauka”, Leningrad 1976.
- Lightbrown Ronald, *Piero della Francesca*, Abbeville Press Publishers, New York 1993.
- Lurker Manfred, *Słownik obrazów i symboli biblijnych*, przeł. Kazimierz Romaniuk, Pallotinum, Poznań 1989.
- Łoski Włodzimierz, *Teologia mistyczna Kościoła Wschodniego*, przeł. Maria Szczaniecka, IW PAX, Warszawa 1989.
- Łotman Jurij, *O pojęciu przestrzeni geograficznej w średniowiecznych tekstach staroruskich*, przeł. Maria Renata Mayenowa, „Teksty” 1974, nr 3.
- Łuczak Stanisław, *Acedia i błogosławieństwo atakowanych przez zło świata*, „Życie Duchowe” jesień 2006, nr 48.
- Madeyski Jerzy, *Jerzy Nowosielski*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1973.
- Małek Eliza, *Literatura dawnej Rusi w twórczości pisarzy rosyjskich drugiej połowy XIX wieku*, WSP, Bydgoszcz 1982.
- Marczak Mariola, *Poetyka filmu religijnego*, Wydawnictwo Arcana, Kraków 2000.
- Melanowicz Mikołaj, *Formy w literaturze japońskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2003.
- Mify narodow mira*, t. 1, red. S. A. Tokariew, Sowietkaja Enciklopedija, Moskwa 1987.
- Miłosz Czesław, *Metafizyczna pauza*, wybór, opracowanie i wstęp Joanna Gromek, Znak, Kraków 1989.
- Mitosek Zofia, *Mimesis i religia* [w:] *Mimesis w literaturze, kulturze i sztuce*, oprac. Zofia Mitosek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
- Moszyński Kazimierz, *Kultura ludowa Słowian*, t. 2, *Kultura duchowa*, cz. 1, Książka i Wiedza, Warszawa 1967.
- Nowosielski Jerzy, *Problem ikony*, „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” 1971, z. 1–3.
- Nowosielski Jerzy, *Ucieczka na pustynię. Próba opisanie ukrytej świadomości monachizmu prawosławnego*, „Znak” 1966, nr 4.
- Nuttin Joseph, *Struktura osobowości*, przeł. Tamara Kołakowska, PWN, Warszawa 1968.
- Nykvist Sven, *Kult światła. O filmach i ludziach. Rozmowy z Bengtem Forslundem*, przeł. Jan Balbierz, Świat Literacki, Warszawa 2006.
- Oesterreicher-Mollwo Marianne, *Leksykon symboli*, przeł. Jerzy Prokopiuk, ROK Corporation, Warszawa 1992.
- Otto Rudolf, *Świętość. Elementy irracjonalne w pojęciu bóstwa i ich stosunek do elementów racjonalnych*, przeł. Bogdan Kupis, Wydawnictwo KR, Warszawa 1993.
- Owczinnikow Wiaczesław, *Wietka sakury*, „Nowyj mir” 1970, nr 2–3.

- Panczenko Aleksandr M., *Staroruskie szaleństwo Chrystusowe jako widowisko*, przeł. Bogusław Żyłko [w:] *Semiotyka dziejów Rosji*, wybór i przekł. Bogusław Żyłko, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1993.
- Panczenko Aleksandr M., *Russkaja stichotwornaja kultura XVII w.*, „Nauka”, Leningrad 1973.
- Panczenko Aleksander M., *Szaleństwo Chrystusowe jako rodzaj widowiska*, przeł. Andrzej Prus-Bogusławski, „Teksty” 1977, nr 1.
- Papla Eulalia, *Człowiek, natura i kultura w liryce Arsienija Tarkowskiego* [w:] *Sylwetki współczesnych pisarzy rosyjskich*, pod red. Piotra Fasta, Lucyny Rożek, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1994.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, oprac. zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich, wyd. 2 zm., Pallottinum, Poznań–Warszawa 1980.
- Platona *Fedon*, przeł. oraz wstępem, objaśnieniami i ilustracjami opatrzył Władysław Witwicki, PWN, Warszawa 1968.
- Podhorodecki Lech, *Kulikowe Pole 1380*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1986.
- Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, wyd. i oprac. Stefan Wierczyński, Władysław Kuraszkiwicz, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo PAN, Wrocław 1962.
- Powieść minionych lat*, oprac. Franciszek Sielicki, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1968.
- Pribytkow Władimir, *Rublow*, Mołodaja gwardija, Moskwa 1980.
- Prolegomena do tematu „Semiotyka ikony”. Rozmowa z Borysem Uspienskim*, rozm. Zbigniew Podgórzec, przeł. Julia Ponomariowa, „Znak” 1976, nr 270.
- Proust Marcel, *W poszukiwaniu straconego czasu*, t. 1, *W stronę Swanna*, przeł. Tadeusz Żeleński (Boy), PIW, Warszawa 1956.
- Przybylski Ryszard, *Dostojewski i „przeklęte problemy”*, PIW, Warszawa 1964.
- Puszkina Aleksander, *Borys Godunow*, przeł. Seweryn Pollak [w:] tegoż, *Dramaty*, przeł. Seweryn Pollak, wstęp Leon Gomolicki, Książka, Łódź 1947.
- Puszkina Aleksander, *Eugeniusz Oniegin*, przeł. Julian Tuwim, Adam Ważyk, postłowie Ryszard Łużny, Wydawnictwo Literackie, Warszawa 1973.
- Puszkina Aleksander, *Listy*, przeł. Marian Toporowski i Danuta Wawiłow, komentarz oprac. Danuta Wawiłow i Oleg Usenko, PIW, Warszawa 1976.
- Radin Paul, *Trikster. Studium mitologii Indian północnoamerykańskich*, przeł. Anna Topczewska, postłowie do wydania polskiego Leszek Kolankiewicz, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010.
- Rodowicz Jadwiga, *Aktor doskonały. Traktaty Zeami o sztuce nō*, Słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2000.
- Rogow Aleksander, *Andrzej Rublow a bitwa na Kulikowym Polu*, „Slavia Orientalis” 1966, nr 4.
- Rudolf Kurt, *Gnoza*, przeł. Grzegorz Sowinski, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2003.
- „Russkaja idieja”: *problemy kultury – problemy kinematografa*, oprac. A. Timofiejewskij, M. Oleniewa, „Iskusstwo kino” 1988, nr 6.
- Rzepińska Maria, *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1983.
- Salij Jacek OP, *Logika Bożego udzielania się ludziom*, „Gość Niedzielny” 2001, nr 23.
- Santarcangeli Paolo, *Księga labiryntu*, przeł. Ignacy Bukowski, Wiedza Powszechna, Warszawa 1982.

- Semiotyka kultury*, wybór i oprac. Elżbieta Janus i Maria Renata Mayenowa, PIW, Warszawa 1975.
- Shakespeare William, *Dzieła dramatyczne*, t. 5, *Tragedie*, przeł. Józef Paszkowski, Leon Ulrich, PIW, Warszawa 1973.
- Sieradzan Jacek, *Szaleństwo w religiach świata*, „Wanda”, Kraków 2005.
- Skazanije o Mamajewowom poboiszczu*, red. Ł. Płatonowa, Moskwa 1981.
- Słownik teologii biblijnej*, pod red. Xaviera Léon-Dufour, przeł. i oprac. Kazimierz Romaniuk, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1985.
- Sołouchin Władimir, *Spotkania z ikonami*, przeł. Maria Zagórska, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1975.
- Starobinski Jean, *Le concept de nostalgie*, „Diogene” nr 54 (1966).
- „Stugław” o opiece nad ikonografiami, przeł. Zbigniew Podgórzec, „Znak” 1976, nr 4 (262).
- Świat, artysta, język. Z Arseniuszem Tarkowskim rozmawia Witold Dąbrowski, „Polityka” 1975, nr 48.
- Święty spokój. Ze Stanisławem Lemem rozmawia Łukasz Maciejewski, „Kino” 2000, nr 10.
- Tako rzecze Lem. Ze Stanisławem Lemem rozmawia Stanisław Bereś, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.
- Tarkowski Arsienij, *Pierworództwo*, wybrał i słowem wstępnym opatrzył Witold Dąbrowski, PIW, Warszawa 1971.
- Tarkowski Arsienij, *Wiestnik*, Moskwa 1969.
- Tatarowa Irina, *Ergo sum. Poszukiwania sensu istnienia w polskim i radzieckim filmie fabularnym 1960–1990*, Neriton, Warszawa 2004.
- Tiurin Jurij, *Istoriczeskij film A. Tarkowskogo* [w:] *Chudożestwiennyj mir sowriemiennogo filma*, Moskwa 1987.
- Trubieckoj Eugeniusz, *Dwa światy ikony staroruskiej*, przeł. Ryszard Przybylski, „Znak” 1979, nr 295–296 (1–2).
- Trubieckoj Eugeniusz, *Kolorowa kontemplacja*, przeł. Ryszard Przybylski, „Więź” 1975, nr 1 (201).
- Turner Victor, *Proces rytualny. Struktura i antystruktura*, przeł. Ewa Dżurak, wstępem opatrzyła Joanna Tokarska-Bakir, PIW, Warszawa 2010.
- Tybetańska Księga Umarłych*, przeł. i oprac. Ireneusz Kania, Oficyna Literacka, Kraków 1991.
- Ukraińska Radianska Encyklopedia*, Kijów 1959.
- Uspienski Borys, *Historia i semiotyka*, przeł. i przedmową opatrzył Bogusław Żytko, Słowo/obraz, terytoria, Gdańsk 1998.
- Uspienski Borys, *Strukturalna wspólnota różnych rodzajów sztuki*, przeł. Zofia Zaron [w:] *Semiotyka kultury*, wybór i oprac. Elżbieta Janus, Maria Renata Mayenowa, PIW, Warszawa 1975.
- Vinci Leonardo da, *Traktat o malarstwie*, przeł., wstęp i koment. Maria Rzepińska, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo PAN, Wrocław 1961.
- Wasilewski Jerzy Sławomir, *Podróże do piekieł. Rzecz o szamańskich misteriach*, LSW, Warszawa 1979.
- Wasilewski Jerzy Sławomir, ... *Po śmierci wędrować. Szkic z zakresu etnologii świata znaczeń* (2), „Teksty” 1979, nr 4.
- Wodziński Cezary, *Św. Idiota. Projekt antropologii apofatycznej*, Słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2000.

Wojnicka Joanna, *Dzieci XX Zjazdu. Film w kulturze sowieckiej lat 1956–1968*, Universitas, Kraków 2012.

Wójcicka Urszula, *Hagiografia staroruska w kręgu pisarzy rosyjskich wieku XIX*, WSP, Bydgoszcz 1983.

Wójcik Jerzy, *Labirynt światła*, oprac. Seweryn Kuśmierczyk, Canonia, Warszawa 2006.

Zatorski Włodzimierz, *Acedia dziś*, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 2010.

Zeugner Gerhard, *Barwa i człowiek*, przeł. Jerzy Rogaczewski, Arkady, Warszawa 1965.

Zieliński Chwalisław, *Sztuka sakralna*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1960.

Ziemanuchin Siergiej, Segida Marina, *Domaszniaja sinematieka. Otiieczestwiennoje kino 1918–1999*, Moskwa 1996.

Żeleznikow Aleksandr, *Tajny raketnych katastrof*, Moskwa 2004.

Żywoć protopopa Awwakuma, przez niego samego nakreślony i wybór innych pism, przeł. Wiktor Jakubowski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo PAN, Wrocław 1972.

Strony internetowe

<http://tarkovskiy.su>

<http://nostalghia.com>

<http://www.andrei-tarkovsky.com>

<https://muzeiurevets.ru/2020/01/01/muzejnyj-centr-a-tarkovskogo>

<https://www.kinozerkalo.ru>

<http://www.filmsound.org>

<http://www.youtube.com/watch?v=Nkgf118fZpo&feature=related>

<https://www.youtube.com/channel/UCnWhoZnGUmDsE6WHZJOJoCw>

Wykorzystane w książce filmy dokumentalne i materiały filmowe o Andrieju Tarkowskim

Il cinema è un mosaico fatto di tempo, reż. Donatella Baglivo, Włochy 1983.

Un poeta nel cinema: Andrej Tarkowskij, reż. Donatella Baglivo, Włochy 1983.

Regi Andrej Tarkovskij, reż. Michał Leszczyłowski, Szwecja 1988.

Une journée d' Andrei Arsenevitch, reż. Chris Marker, Francja 2000.

Student Andriej Tarkowskij, reż. Galina Leontiewa, Rosja 2003.

Moja rodina pod wodoj, reż. Igor Karpow, Rosja 2007.

Zona Andrieja Tarkowskogo, reż. Andriej Sozonczuk, Rosja 2007, Pietierburg, Piątyj kanał.

Rerberg i Tarkowskij. Obratnaja storona „Stałkiera”, reż. Igor Majboroda, Rosja 2008.

Andrey Tarkovsky. A Cinema Prayer, reż. Andrey A. Tarkovsky, Rosja, Szwecja, Włochy 2019.

Wypowiedzi Natalii Bondarczuk, Wadima Jusowa i Michaiła Romadina dołączone do filmu *Solaris* wydanego w Polsce na DVD przez Epelpol Enterteinment.